

De mythe van het onbedorven natuurtalent

Job Gosschalk *

Hoe ver kom je als acteur zonder opleiding? Dat verschilt, volgens Job Gosschalk, directeur van Kemna Casting: 'Bij film en tv maakt een bekende soapie vaak meer kans dan een begenadigd toneelacteur.'

De acteurs en actrices in de voorstelling *Liaisons Dangereuses* van het Nationale Toneel, de musical *Hair* van Senf&Partners, films als *Shouf Shouf Habibi* en *Alles is liefde* of een televisieserie als *Gooische vrouwen*: ze zijn allemaal gecast door Kemna Casting. Het grootste castingbureau van Nederland heeft vijftien medewerkers in dienst en 15.000 meer of minder ervaren acteurs in het bestand. Het bedrijf, eind jaren zestig opgericht door Hans Kemna, doet onder meer de casting voor film, televisie, theater, bedrijfsfilms en commercials. Zowel grote publieksfilms als kleine arthouseproducties en zowel vrije toneelproducties als gesubsidieerd toneel.

Hoe belangrijk is een diploma van een theateropleiding voor een loopbaan als acteur? Van de acteurs die hij voor de toneelwereld cast, heeft 95 procent een kunstvakopleiding doorlopen, zegt de huidige directeur van Kemna Casting, Job Gosschalk. 'In de andere castingsectoren neemt dat percentage drastisch af. In de film- en televisiewereld spelen commerciële belangen een grotere rol en een bekend gezicht uit een soap maakt dan meer kans dan een begenadigd acteur die bekend is in beperkte kring. Maar om het niveau hoog te houden, casten wij rondom zo'n bekend gezicht zoveel mogelijk acteurs met een kunstvakopleiding.'

Op een theaterpodium springt het verschil tussen een acteur met of zonder opleiding meteen in het oog, omdat de manier van acteren wezenlijk anders is, benadrukt hij. 'Zo moet een toneelacteur een lange spanningsboog kunnen overbruggen en zijn rol elke avond opnieuw reproduceren zonder op de automatische piloot te gaan. Die vaardigheden leer je op een toneelschool. Op het filmdoek en het televisiescherm valt een verschil in opleiding minder op. De film- en televisieacteur moet het meer hebben van de momentopname, en ook de cameravoering, techniek en montage spelen hier een sleutelrol.'

In de kunstvakwereld heeft men kritiek op de aandacht voor 'soapies' die zonder opleiding omhoogschieten. 'Maar men zou zich moeten realiseren dat door de opkomst van het commerciële circuit in theater, televisie en film véél meer werk ontstaat, ook voor acteurs van de toneelscholen. Het gesubsidieerde en commerciële circuit schuiven steeds meer in elkaar. Je ziet

Job Gosschalk

is directeur van Kemna Casting

toneelacteurs rollen spelen in soapseries en komedies op televisie en andersom stromen soapacteurs soms door naar het meer serieuze toneel.'

Talent scouten

De castingdirecteuren van Kemna Casting zijn vrij nauw bij de opleidingen betrokken. Zij geven workshops en zijn betrokken bij stageprojecten en in een enkel geval de selectie van de acteursopleidingen in Amsterdam, Utrecht, Arnhem en Maastricht. Maar ze volgen ook de voorstellingen van de studenten, om talent te scouten. 'Wij casten vaak leerlingen van de toneelschool en soms verlaten zij zo tussentijds de opleiding voor een hoofdrol van hun dromen.' Maar hierin gaat het bureau gewetensvol te werk: 'Soms is een rol in de beroepspraktijk een buitenkans voor een jonge acteur, maar het kan ook nadelig werken als iemand daardoor zijn opleiding afbreekt. Meestal gaat een en ander in overleg met de docenten van een opleiding en is het bijvoorbeeld in de vorm van een stage in te passen in het onderwijs.'

Het grootste deel van de bij Kemna Casting ingeschreven acteurs zit in de leeftijdsgroep tussen de vijftien en dertig jaar, maar ook aan oudere acteurs is zeker geen gebrek. 'Het casten van kinderen doen wij over het algemeen niet, daar zijn andere organisaties, zoals de jeugdtheaterscholen, meer in gespecialiseerd. Het grootste probleem waar wij mee kampen, is het gebrek aan instroom van allochtone acteurs. Zij melden zich vrij zelden bij een toneelschool en het zou goed zijn als naar de oorzaken hiervan eens onderzoek gedaan werd. In de toneelpraktijk blijft men vooral om typecasting vragen. Men vraagt acteurs met een Surinaamse, Turkse of Marokkaanse achtergrond bijna altijd om een personage met een andere culturele achtergrond te spelen. Maar niet omdat men het talent van die acteur wil inzetten voor een "reguliere rol". De veront-

waardiging hierover onder allochtone acteurs is groot. Maar zij zouden de hand ook eens in eigen boezem moeten steken en vaker voor een toneelacademie moeten kiezen, zodat het acteursbestand eindelijk kan groeien. De acteursopleiding in Utrecht is in dit opzicht een voorzichtige voorloper, maar zou nog een zetje kunnen krijgen door deze acteurs actiever te werven.'

Bij Kemna Casting kan iedereen met acteerambitie zich met een foto en cv aanmelden; aan die inschrijving zijn geen kosten verbonden. 'Ik vind dat je hiervoor als gerenommeerd castingbureau ook geen geld kunt vragen. Ik ben daarop tegen, omdat ik het beter vind geen verplichtingen aan te gaan tegenover de mensen die zich bij je inschrijven. Ik wil onafhankelijk kunnen blijven in mijn keuzes voor acteurs. Maar wij zijn praktisch het enige bureau dat zo werkt.' Ook verzorgt het bureau trainingen met het oog op audities en screentests en gefaseerde acteertrainingen.

Kan het een voordeel zijn voor acteurs om juist géén opleiding achter de rug te hebben? 'Nee, dat is nooit een pre', zegt Gosschalk stellig. 'Soms is het onmogelijk een geschikte auteur mét een opleiding te vinden voor een bepaalde rol. Dan wijk je uit naar minder geschoolde acteurs, maar dat is niet omdat daar een vakmatig voordeel in zou schuilen. Het idee van een "onbedorven natuurtalent" is een mythe.'

* *In gesprek met Anita Twaalfhoven, hoofdredacteur van Boekman*